

**POLSKO-UKRAIŃSKI
ROCZNIK
UKRAIŃSKO-POLSKI**

**KSZTAŁCENIE ZAWODOWE:
PEDAGOGIKA I PSYCHOLOGIA**

pod redakcją

**Tadeusza Lewowickiego
Jolanty Wilsz**

**Iwana Ziaziuna
Nelli Nyczkało**

XIV

**Częstochowa – Kijów
2012**

Recenzenci

Tadeusz LEWOWICKI, Jolanta WILSZ,
Tamara USATENKO, Olena OGIEŃKO

Rada Naukowa

Tadeusz LEWOWICKI, Iwan ZIAZIUN

Komitet Redakcyjny

Nella NYCZKAŁO (Ukraina), Jolanta WILSZ (Polska), Lidia CHOMICZ (Ukraina),
Czesław NOSAL (Polska), Jan STRELAU (Polska), Georgij BAŁŁ (Ukraina), Henryk
BEDNARSKI (Polska), Olena OTYCYZ (Ukraina), Eduard POMYTKIN (Ukraina),
Swietłana CZISTIAKOWA (Rosja), Arkadij SZKLAR (Białoruś)

Redaktor Wydawnictwa

Andrzej MISZCZAK

Sekretarz Redakcji

Urszula NOWACKA

Tłumaczenia

Georgij BAŁŁ
Jolanta WILSZ

Korektorzy

Dariusz JAWORSKI
Ałła PYŁYŃSKA

Redakcja techniczna

Piotr GOSPODAREK
Olga GRYSZCZENKO

Projekt okładki

Sławomir SADOWSKI

© Copyright by Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie
Częstochowa 2012

ISBN 978-83-7455-309-4

ISSN 2083-2753

Wydawnictwo Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie

42-200 Częstochowa, ul. Waszyngtona 4/8

tel. (34) 378-43-29, faks (34) 378-43-19

www.ajd.czyst.pl

e-mail: wydawnictwo@ajd.czyst.pl

**ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ
ЩОРІЧНИК
УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ**

**ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА:
ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ**

за редакцією

**Тадеуша Левовицького
Іоланти Вільш**

**Івана Зязюна
Неллі Ничкало**

XIV

**Ченстохова – Київ
2012**

Рецензенти

Тадеуш ЛЕВОВИЦЬКИЙ, Іоланта ВІЛЬШ,
Тамара УСАТЕНКО, Олена ОГІЄНКО

Наукова рада

Тадеуш ЛЕВОВИЦЬКИЙ, Іван ЗЯЗЮН

Редакційна колегія

Нелля НИЧКАЛО (Україна), Іоланта ВІЛЬШ (Польща), Лідія ХОМИЧ (Україна),
Чеслав НОСАЛЬ (Польща), Ян СТРЕЛЯУ (Польща), Георгій БАЛЛІ (Україна),
Генрик БЕДНАРСЬКИЙ (Польща), Олена ОТИЧ (Україна), Едуард ПОМИТКІН
(Україна), Светлана ЧИСТЯКОВА (Росія), Аркадій ШКЛЯР (Білорусь)

Редактор Видавництва

Анджей МІЦАК

Секретар редакції

Уршуля НОВАЦЬКА

Переклад

Георгій БАЛЛІ

Іоланта ВІЛЬШ

Коректори

Дарюш ІАВОРСЬКИЙ

Алла ПИЛИНСЬКА

Технічна редакція

Піотр ГОСПОДАРЕК

Ольга ГРИЩЕНКО

Проект обкладинки

Славомир САДОВСЬКИЙ

©Copyright by Академія ім. Яна Длугоша у Ченстохові
Ченстохова 2012

ISBN 978-83-7455-309-4

ISSN 2083-2753

Академії ім. Яна Длугоша у Ченстохові,
42-200 м. Ченстохова, вул. Вашингтона 4/8
тел. (34) 378-43-29; факс (34) 378-43-19
www.ajd.czest.pl
e-mail: wydawnictwo@ajd.czest.pl

SPIS TREŚCI

Część I

TEORETYCZNO-METODOLOGICZNE ASPEKTY PEDAGOGIKI I OŚWIATY

WASYL KREMIEŃ	
Synergetyka jako metodologiczny paradygmat współczesnej oświaty	15
NELLA NYCZKAŁO	
Teorie kapitału ludzkiego i pedagogika pracy	25
SEMEN GONCZARENKO	
Metodologiczne zasady budowania teorii pedagogicznej	37
BARBARA BARANIAK	
Wartości u podstaw waloryzacji pracy	51

Część II

FILOZOFICZNE, ASKSJOLOGICZNE I PEDAGOGICZNO- -PSYCHOLOGICZNE KONTEKSTY EDUKACJI

BOGUSŁAW ŚLIWERSKI	
Kondycja pedagogiki między fundamentalizmem a ponowoczesnością	63
IWAN ZIAZIUN	
Zawód pedagoga w kontekście dwóch paradoksów	83
GEORGIJ BAŁŁ	
Humanizm racjonalny jako forma humanizmu odpowiadająca wyzwaniom współczesności	93
WALDEMAR FURMANEK	
Model człowieka odniesieniem do opisu przedmiotu badań pedagogiki pracy	109
JOLANTA WILSZ	
Paradygmat systemowy – badania i metody systemowe	125
JOLANTA WILSZ	
Systemowa koncepcja człowieka	151
BEATA GOFRON	
Jaka edukacja w ponowoczesnym świecie?	171
LIDIA CHOMICZ	
Duchowy potencjał nauczyciela – gwarancją tworzenia społeczeństwa humanistycznego	185

Część III**OGÓLNE PROBLEMY WSPÓŁCZESNEJ PEDAGOGIKI PRACY**

ZYGMUNT WIATROWSKI	
Strategiczne problemy współczesnej pedagogiki pracy w Polsce	195
GRYGORIJ WASIANOWYCZ	
Wychowawcza rola pracy w poglądach Wasyla Suchomlinskiego i Tadeusza Nowackiego	207

Część IV**ZAGADNIENIA EDUKACJI I PRACY ZAWODOWEJ NAUCZYCIELI**

RYSZARD PARZEŃCKI	
Rynkowe spojrzenie na edukację i nauczyciela	217
LILIA HRYNIEWICZ	
Kształcenie nauczycieli oraz zarządzających oświatą do przeprowadzenia ewaluacji jakości edukacji: doświadczenia Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii	229
NATALIA AWSZENIUK	
Międzynarodowe podejście do uzasadnienia globalnych kompetencji nauczyciela	241
LEJŁA SULTANOWA	
Przygotowanie wykładowcy szkoły wyższej w warunkach integracji Ukrainy z europejską przestrzenią oświatową	249
OLENA IGNATOWICZ	
Koncepcja rozwoju innowacyjnej kultury pracowników pedagogicznych	257
MARIUSZ MIŚKIEWICZ	
Wypalenie zawodowe nauczycieli	265

Część V**ZAGADNIENIA KSZTAŁTOWANIA KOMPETENCJI ZAWODOWYCH**

WALENTYNA RADKIEWICZ	
Podejście kompetencyjne do kształcenia zawodowego personelu przedsiębiorstw	277
ZBIGNIEW KRAMEK	
Stosowanie technologii informatycznych w doskonaleniu kompetencji zawodowych w procesie pracy	287
ADAM SOLAK	
Nowe kompetencje pedagogiczne pracowników służb społecznych	301
OLENA OTYCZ	
Estetyczne i etyczne podstawy mistrzostwa pedagogicznego	313

Część VI**WSPÓŁCZESNE OBSZARY PRAKTYKI EDUKACYJNEJ**

STEFAN M. KWIATKOWSKI	
Typologie przywództwa	325
JAROSŁAW KAMINECKIJ	
Wprowadzanie innowacji do kierowania systemem edukacji zawodowej	335
SWIŁANA BORYSOWA, WIACZESŁAW BORYSOW	
Artystyczna i estetyczna edukacja studentów w procesie działalności projektowo-technologicznej	341
WOJCIECH WALAT	
Metodologia frekwencyjnego badania słownictwa techniczno-informatycznego w podręcznikach szkolnych	353
URSZULA NOWACKA	
Rozwijanie postaw przedsiębiorczych poprzez edukację	365
TOMASZ PRAUZNER	
Metodologia nauczania w szkole wyższej	375
WALENTYN RYBAŁKA	
Zawodowe psychologiczno-pedagogiczne wsparcie światopoglądowych, duchowych i twórczych tendencji rozwoju młodzieży uzdolnionej	381
MIKOŁA SOŁDATENKO	
Samodzielna działalność oświatowa jako podstawa istnienia i samorozwoju ..	389

Część VII**EDUKACJA DOROSŁYCH**

EDUARD POMYTKIN	
Czynniki psychologiczne zmiany zawodowego ukierunkowania ludzi dorosłych ...	399
LARYSA SIGAJEWA	
Dorośli niezabezpieczeni socjalnie: problemy edukacji	407
GERTRUDA WIECZOREK	
Kluby pracy jako jedna z form aktywizacji bezrobotnych	417
OLENA ANISZCZENKO	
Edukacja i zawodowe przygotowanie dorosłych migrantów jako aktualny problem państwa	425
LARYSA ŁUKIANOWA	
Edukacja jako sposób adaptacji społecznej do trzeciego wieku	435

Część VIII**TRADYCYJNE I WSPÓŁCZESNE KONTEKSTY EDUKACJI
W WYBRANYCH PAŃSTWACH**

JAROSŁAW PYŁYNSKIJ	
Demokratyczne i moralne podstawy kształcenia (doświadczenia USA i Ukrainy)...	447

KAZIMIERZ RĘDZIŃSKI	
Biblioteki i czytelnie żydowskie w Galicji na przełomie XIX i XX wieku	459
MIROSŁAW ŁAPOT	
Wkład środowiska żydowskiego w rozwój oświaty pozaszkolnej w okresie międzywojennym na przykładzie żydowskiego Uniwersytetu Ludowego im. Alberta Einsteina we Lwowie	469
NATALIA PAZIURA	
Przewodnie kierunki podwyższania jakości kształcenia zawodowego w Japonii	477
RECENZJE	
ZYGMUNT WIATROWSKI	
Recenzja dzieła Wasyla G. Kremienia – prezydenta Narodowej Akademii Nauk Pedagogicznych Ukrainy – pt. <i>Filozofia antropocentryzmu w edukacyjnej przestrzeni</i> – przetłumaczonego i opublikowanego w Polsce w 2011 r.	489

ЗМІСТ

Частина I

ТЕОРЕТИЧНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІКИ І ОСВІТИ

ВАСИЛЬ КРЕМЕНЬ	
Синергетика як методологічна парадигма сучасної освіти	15
НЕЛЛЯ НИЧКАЛО	
Теорія людського капіталу і педагогіка праці	25
СЕМЕН ГОНЧАРЕНКО	
Методологічні засади побудови педагогічної теорії	37
БАРБАРА БАРАНЯК	
Базові цінності у валоризації праці	51

Частина II

ФІЛОСОФСЬКІ, АКсіОЛОГІЧНІ І ПЕДАГОГІЧНО-ПСИХОЛОГІЧНІ КОНТЕКСТИ ОСВІТИ

БОГУСЛАВ СЛІВЕРСЬКИЙ	
Педагогіка між фундаметалізмом і постмодернізмом	63
ІВАН ЗЯЗЮН	
Педагогічна професія в контексті двох парадоксів	83
ГЕОРГІЙ БАЛЛ	
Раціогуманізм як форма гуманізму відповідна викликам сучасності	93
ВАЛЬДЕМАР ФУРМАНЕК	
Модель людини у співвіднесенні з описом предмета досліджень педагогіки праці	109
ІОЛАНТА ВІЛЬШ	
Системна парадигма: системні дослідження й методи	125
ІОЛАНТА ВІЛЬШ	
Системна концепція людини	151
БЕАТА ГОФРОН	
Якою має бути освіта у постмодерному світі?	171
ЛІДІЯ ХОМИЧ	
Духовний потенціал вчителя – запорука творення гуманістичного суспільства	185

Частина III**ЗАГАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ПРАЦІ**

ЗИГМУНТ ВЯТРОВСЬКИЙ

Стратегічні проблеми сучасної педагогіки праці у Польщі 195

ГРИГОРІЙ ВАСЯНОВИЧ

Виховна роль праці у педагогічних поглядах Василя Сухомлинського
і Тадеуша Новацького ..... 207**Частина IV****ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ І ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛІВ**

РИШАРД ПАЖЕЦЬКИЙ

Ринковий погляд на освіту і вчителя 217

ЛІЛІЯ ГРИНЕВИЧ

Підготовка вчителів та управлінців до проведення оцінювання
якості освіти: досвід США і Великої Британії 229

НАТАЛІЯ АВШЕНЮК

Міжнародні підходи до обґрунтування глобальної компетентності вчителя .. 241

ЛЕЙЛА СУЛТАНОВА

Підготовка викладача вищого навчального закладу в умовах
інтеграції України в європейський освітній простір 249

ОЛЕНА ІГНАТОВИЧ

Концепція розвитку інноваційної культури педагогічних працівників 257

МАРІУШ МІСКЄВИЧ

Професійне вигорання вчителя 265

Частина V**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ**

ВАЛЕНТИНА РАДКЕВИЧ

Компетентнісний підхід до професійного навчання персоналу
підприємств 277

ЗБІГНЄВ КРАМЕК

Застосування інформаційних технологій у вдосконаленні професійних
компетенцій у процесі праці 287

АДАМ СОЛЯК

Нові педагогічні компетенції працівників суспільних служб 301

ОЛЕНА ОТИЧ

Естетичні і етичні основи педагогічної майстерності 313

Частина VI**СУЧАСНИЙ ПРОСТІР ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ**

СТЕФАН М. КВЯТКОВСЬКИЙ

Типологія керівництва 325

ЯРОСЛАВ КАМІНЕЦЬКИЙ	
Впровадження інновацій в управління системою професійно-технічної освіти	335
СВІТЛАНА БОРИСОВА, ВЯЧЕСЛАВ БОРИСОВ	
Художньо-естетичне виховання учнів в процесі проектно-технологічної діяльності	341
ВОЙЦЕХ ВАЛЯТ	
Методологія частотного аналізу лексики з галузі техніки та інформатики у шкільних підручниках	353
УРШУЛЯ НОВАЦЬКА	
Розвиток підприємницьких позицій засобами освіти	365
ТОМАШ ПРАУЗНЕР	
Методологія навчання у вищій школі	375
ВАЛЕНТИН РИБАЛКА	
Професійна психолого-педагогічна підтримка світоглядних, духовних і творчих тенденцій розвитку обдарованої молоді	381
МИКОЛА СОЛДАТЕНКО	
Самоосвітня діяльність як засіб професійного становлення та саморозвитку	389
Частина VII	
ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ	
ЕДУАРД ПОМИТКІН	
Психологічні фактори зміни професійної спрямованості особистості в дорослому віці	399
ЛАРИСА СІГАЄВА	
Соціально незахищені дорослі: проблеми освіти	407
ГЕРТРУДА ВСЬОРЕК	
Клуби праці як одна з форм активізації безробітних	417
ОЛЕНА АНІЩЕНКО	
Освіта і професійна підготовка дорослих мігрантів як актуальна державна проблема	425
ЛАРИСА ЛУК'ЯНОВА	
Освіта як засіб соціальної адаптації до третього віку	435
Частина VIII	
ТРАДИЦІЙНІ І СУЧАСНІ КОНТЕКСТИ ОСВІТИ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ	
ЯРОСЛАВ ПИЛИНСЬКИЙ	
Демократичні й моральні основи освіти (досвід США та України)	447
КАЗІМЄЖ РЕНДЗІНСЬКИЙ	
Єврейські бібліотеки й читальні у Галичині на рубежі XIX–XX століть .	459

МИРОСЛАВ ЛАПОТ

- Внесок єврейської спільноти у розвиток позашкільної освіти у міжвоєнний період на прикладі єврейського Народного Університету ім. Альберта Ейнштейна у Львові 469

НАТАЛІЯ ПАЗЮРА

- Провідні напрями підвищення якості професійної освіти в Японії 477

РЕЦЕНЗІЇ**ЗИГМУНТ ВЯТРОВСЬКИЙ**

- Рецензія на монографію Василя Г.Кременя – Президента Національної академії педагогічних наук України «Філософія антропоцентризму в освітньому просторі», перекладену й опубліковану в Польщі в 2011 р. 489